

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

01. «*Λειτουργία μετά τη Λειτουργία*». *Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στην κοινή χριστιανική μαρτυρία για δικαιοσύνη, ειρήνη και ακεραιότητα της δημιουργίας*, Θεσσαλονίκη 1996, (Διδακτορική Διατριβή), σελ. 226.
02. *Orthodoxie und Ökumene. Gemeinsam auf dem Weg zu Gerechtigkeit, Frieden und Bewahrung der Schöpfung*. Mit einem Vorwort von Ulrich Duchrow, Münster/Hamburg /London 1999 [επαυξημένη και βελτιωμένη έκδοση της διδακτορικής διατριβής σε γερμανική μετάφραση], σελ. 266.
03. *Η Διακήρυξη “Dominus Iesus” και η οικουμενική σημασία της. Από το οικουμενικό άνοιγμα στην εκκλησιολογική αποκλειστικότητα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας*, εκδ. Π. Πουρναρά, (Φιλοσοφική και Θεολογική Βιβλιοθήκη 54), Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 282.
04. “*Υπέρ της των πάντων ενώσεως*” - *Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών*. Προλογίζει ο Αλ. Κ. Παπαδερός, Εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008, σελ. 407.
05. *Εκκλησιολογία και Παγκοσμιοποίηση. Οι Εκκλησίες στην οικουμενική πορεία για μια εναλλακτική παγκοσμιοποίηση στην υπηρεσία των ανθρώπων και της γης*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008, σελ. 190.
06. *Μετα-λειτουργία: Η συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στην κοινή χριστιανική μαρτυρία για δικαιοσύνη, ειρήνη και ακεραιότητα της δημιουργίας*, Εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 422.
07. *Εκκλησία και Εκκλησίες. Η θέση των άλλων χριστιανικών Εκκλησιών στην εκκλησιολογική αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στα πλαίσια του οικουμενικού διαλόγου*, Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα 2013, σελ. 340.
08. «*Υπέρ της Οικουμένης*»: *Μελέτες για την Οικουμενική Κίνηση και την αποστολή της Εκκλησίας στο σημερινό κόσμο*, Εκδόσεις Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014, σελ. 712.
09. *Η εκκλησιολογική πρόκληση μετά την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, Εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 300.

10. **Οικουμενικά Πορτρέτα. Εκκλησιολογικές και κοινωνικοθητικές προσεγγίσεις**, Εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 264.
11. **Εκκλησία της Εξόδου: Οικουμένη, Κοινωνία, Άνθρωπος. Θέματα οικουμενικού προβληματισμού**, Εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 255.

ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ

12. «Κατευθύνσεις της Ορθόδοξης Ελληνικής Εκκλησίας και θεολογίας στη σύγχρονη εποχή: Κοινωνικό έλλειμμα και διέξοδος», *Γρηγόριος Παλαμάς* 85 (2002) 656- 674.
13. «Η αβεβαιότητα του οικουμενικού οράματος και οι ορθόδοξες σχέσεις», *Κληρονομία* 34 (2002) 367-387.
14. «Η Ευχαριστία στον πολυμερή διάλογο του Π.Σ.Ε.», Αθ. Αγγελόπουλος – Β. Κουκουσάς (επ.), *Ο κόσμος της Ορθοδοξίας στο παρελθόν και το παρόν*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006, 789-811.
15. «L' eucaristia nel dialogo multilaterale del Consiglio Ecumenico delle Chiese», *L' eucaristia nella tradizione orientale ed occidentale con speciale riferimento al dialogo ecumenico. Atti del IX Simposio intercrisiano Assisi, 4-7 settembre 2005*, Venezia-Mestre 2007, 265-288.
16. «Βασικές θεολογικές αρχές και προϋποθέσεις του οικουμενικού διαλόγου κατά τον Νίκο Ματσούκα», *Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ (Νέα Σειρά, Τμ. Θεολογίας)* 14 (2004) 282-294.
17. «Η Μεταρρύθμιση: Οι εκφραστές της και η σχέση της προς την Ορθόδοξη Εκκλησία», στο συλλογικό έργο: *Ιστορία της Ορθοδοξίας*, τομ. 6, εκδ. Road, Αθήνα 2008.
18. Η μελέτη «Η Ορθόδοξη Εκκλησία και το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών. Μια 'κοινωνία' αμοιβαίου εμπλουτισμού στο δρόμο των αναζητήσεων», στο *Ιστορία της Ορθοδοξίας*, τομ. 8: «Η ορθοδοξία σε διάλογο», Εκδ. Road, Αθήνα 2009, 224-369.
19. «Η κοινωνική Εγκύκλιος Caritas in veritate («Αγάπη εν αληθεία»). Σχόλια από ορθόδοξη και οικουμενική σκοπιά», Ι. Ασημάκης (Επ.), *Donorum commutatio. Τιμητικός Τόμος για τα 70α γενέθλια του Αρχιεπισκόπου Ιωάννη Σπιτέρη*, Εκδόσεις Αποστολικού Βικαριάτου Θεσσαλονίκης, (Σειρά Analecta Theologica -5), Θεσσαλονίκη 2010, σ. 781-798.
20. «Οι Εκκλησίες σε αναζήτηση μιας 'δίκαιης ειρήνης' σε εποχή παγκοσμιοποίησης» στο συλλογικό τόμο «Και επί γης ειρήνη»: *Όραμα και αίτημα για τους λαούς και τις*

χριστιανικές Εκκλησίες – Ορθόδοξη Συμβολή, (επ.) Ε. Κασσελούρη – Χατζηβασιλειάδη, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2010, σ. 77-135.

21. «**The Ecumenical Process of AGAPE (=Alternative Globalization Addressing People and Earth): An Orthodox Perspective**», στον τόμο: Α.Π.Θ. - Θεολογική Σχολή, *Εις Μαρτύριον τοις Έθνεσι. Τόμος χαριστήριος εικοσαετηρικός εις τον Οικουμενικόν Πατριάρχην κ. κ. Βαρθολομαίον*, Θεσσαλονίκη 2011, 905-923.
22. Το ίδιο κείμενο στα ελληνικά: «**Η οικουμενική πορεία για μια «Εναλλακτική παγκοσμιοποίηση στην υπηρεσία του ανθρώπου και της γης» (Alternative Globalization Addressing People and Earth= AGAPE) από ορθόδοξη οπτική**», στο συλλογικό τόμο *Βιβλική Θεολογία της απελευθέρωσης, Πατερική Θεολογία και αμφισημίες της νεωτερικότητας σε ορθόδοξη και οικουμενική προοπτική*, Π. Καλαϊτζίδης (επ.), Εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2012, σ. 195-220].
23. «**Unterwegs zu einer “Alternativen Globalisierung im Dienst von Menschen und Erde” aus orthodoxer Sicht**», *Una Sancta* 67 (2012) 30-43.
24. «**‘Η Εκκλησία ως διαρκής έξοδος’. Η οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας κατά τον Νίκο Ματσούκα**», στον τόμο: *Ομοτίμοις Διαλεγόμενος. Τιμητικός τόμος για τον Επίκουρο Καθηγητή Δημήτριο Λάππα*, (επ.) Ι. Κογκούλης, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2012, 219-231.
25. «**Η Θεολογία της Σαρκώσεως ως Θεολογία της Φιλοξενίας. Επικαιρότητα και προεκτάσεις της φιλό-ξενης θεολογίας του Χρυσόστομου Σταμούλη στο βιβλίο του ‘Ωσπερ ξένος και αλήτης ή Σάρκωση: η μετανάστευση της αγάπης’**», στην *Επιστημονική Επετηρίδα της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης*, Τόμ. Β΄, Αφιερώνεται εις τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην κ. κ. Βαρθολομαίον Α΄, Ηράκλειο 2012, 179-189 [και στο ηλεκτρονικό περιοδικό του Τμήματος Θεολογίας του Α.Π.Θ., <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>]. *Σύνθεσις*, τόμ. 1, τεύχ. 1, Μάιος 2012.
26. «**Ανιχνεύοντας την οικουμενική δυναμική της Ορθοδοξίας. Εκκλησία και εκκλησίες στη σκέψη του Αμίλκα Αλιβιζάτου**», στον τόμο: *Αγωγή αγάπης και ελευθερίας. Τιμητικό αφιέρωμα στον Καθηγητή Χρ. Βασιλόπουλο*, Εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2012, 421-454.
27. «**The Church and the churches in the Ecumenical Movement**», *International Journal for the Study of the Christian Church*, Vol. 12, May 2012, 148-163.
28. «**Από την ελεημοσύνη στην καταπολέμηση των αιτίων της: Το χρέος της Εκκλησίας μπροστά στις προκλήσεις της οικονομικής παγκοσμιοποίησης**», *Θεολογία*, Τόμος 83/2012, τεύχ. 4, 71-80.

29. «**Η Οικουμενική Θεολογία στη Θεσσαλονίκη με ιδιαίτερη αναφορά στο έργο του καθηγητή Νίκου Ματσούκα**», *Σύνθεσις* [e-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 1, τεύχ. 2/2012, 147-164.
30. «**Η ευθύνη της Εκκλησίας και της Θεολογίας ενώπιον της μεταμοντέρνας προβληματικής στην Οικουμενική Κίνηση**», *Σύνθεσις* [e-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 2, τεύχ. 1/2013, 290-318.
31. Π. Βασιλειάδης - Στ. Τσομπανίδης, «**Παγκόσμια οικονομία - κλιματική αλλαγή - διαθρησκευτικός διάλογος: η χριστιανική μαρτυρία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης**», *Σύνθεσις* [e-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 2, τεύχ. 1/2013, 89-113.
32. P. Vassiliadis – St. Tsompanidis, «**Economia Mondiale – cambiamenti climatic – dibattito interreligioso: la testimonianza Christiana nell’ era della globalizzazione**», στο *La Testimonianza della Chiesa nel mondo contemporaneo, Atti del XII Simposio intercristiano Tessalonica, 30 agosto – 2 settembre 2011*, Padova – Roma 2013, 63-86.
33. «**Κοινωνική ή πνευματική και εκκλησιαστική διάσταση της Οικουμενικής Κίνησης; Η σημασία της υπέρβασης μιας παλιάς έντασης ενόψει των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης**», στο *Ο Οικουμενικός Διάλογος στον 21^ο αιώνα: Πραγματικότητες – Προκλήσεις – Προοπτικές*, (επ.) Ι. Πέτρου, Στ. Τσομπανίδης, Μ. Γκουτζιούδης, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2013, 281-305.
34. «**Κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι του Διαθρησκευτικού Διαλόγου**», *Θεολογία* 84 (2013) τεύχ. 2, 165-192.
35. «**Church of Greece: How the Ecumenical Studies are taught in Orthodox Theological Schools**», *Orthodox Perspectives on Ecumenical Theological Education: The Ecumenical Movement in the Theological Education and in the Life of Orthodox Churches*, (Sibiu/Romania, 9 - 12 November 2010), (ed.) Gennadios of Sassima, Laurențiu of Ardeal, Pavel Aurel, Daniel Buda, Volos Academy Publications, Volos 2014, 195-199.
36. «**Orthodox Participation in the Ecumenical Movement – A Detailed Historical Survey**», in: P. Kalaitzidis, Th. FitzGerald, C. Hovorun, Aik. Pekridou, N. Asproulis, D. Werner, G. Liagre (eds), *Orthodox Handbook on Ecumenism: Resources for Theological Education – “That they all may be one” (John 17:21)*, Regnum Studies in Global Christianity, Preliminary Edition, Oxford/Volos: Regnum Books International/Volos Academy Publications, 2013, 104-115.
37. «**Αρχές της ιεραποστολής των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου και η πρόσληψή τους από τη σύγχρονη Οικουμενική Κίνηση**», *Σύνθεσις*, [e-περιοδικό Τμήματος

Θεολογίας Α.Π.Θ., <https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 2, τεύχ. 2, Ιούνιος 2013, *Πρακτικά Εκδηλώσεων Τμήματος Θεολογίας για τα 1150 χρόνια από την Κυριλλομεθοδιανή αποστολή στη Μεγάλη Μοραβία*, 46-67.

38. «**Η χριστιανική Οικουμένη μετά τη Ι΄ Γενική Συνέλευση του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στο Μπουσάν (2013). Κοινή «προσκυνηματική πορεία» δικαιοσύνης και ειρήνης**», *Θεολογία* 85 (2014), τεύχ. 3, 127-147.
39. **Προλόγισμα** στο Γρηγόριος Λαρεντζάκης, *Το καθήκον της Ορθοδοξίας για καταλλαγή και ενότητα. Εξελίξεις και προοπτικές σε μεγάλα θέματα του οικουμενικού διαλόγου*, Εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014, 15-19.
40. «**Από το 'Πρόσωπο' στην 'Οικουμένη'**. Βασικές πτυχές της οικουμενικής θεολογίας του Νίκου Νησιώτη», *Νίκος Νησιώτης: ο θεολόγος του διαλόγου. Τιμητική Εκδήλωση για τον Καθηγητή Νικόλαο Αγγ. Νησιώτη*, Εκδ. Αρμός, Αθήνα 2015, 15-46.
41. «**Der orthodoxe Beitrag zu einer ökumenischen Theologie der Schöpfung**», στο *Religion und Gesellschaft in Ost und West (RGOW)* 11/2015, 10-11.
42. «**Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση. Μία εκκλησιολογική προσέγγιση καθ' οδόν προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο** », *Θεολογία* 86 (2015), τεύχ. 4, 59-81.
43. «**Ο οικουμενικός λόγος του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίου**», *Σύνθεσις*, [e-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 5, τεύχ. 1, Ιούνιος 2016, 162-182.
44. **Έπαινος (laudatio) για την αναγόρευση του Γρηγορίου Λαρεντζάκη** σε Επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., *Σύνθεσις*, [e-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 5, τεύχ. 1, Ιούνιος 2016, 193-201.
45. «**"Money-theism". Εκκλησίες ενάντια στην τυραννία του χρήματος**», *Σύναξη* 138 (2016) 5-16.
46. «**Orthodoxe Kirche und Ökumenische Bewegung nach der Heiligen und Großen Konzil**», *Orthodoxes Forum* 31 (2017) 81-88.
47. «**Ορθοδοξία εντός τόπου και χρόνου. Από τη στατική 'αιρεσιολογία' στη δυναμική εκκλησιολογία**», *Σύναξη* 143 (2017) 33-45.
48. «**Μιχαήλ Κωνσταντινίδης και Οικουμενική Κίνηση**», στο: *Ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής Μιχαήλ Κωνσταντινίδης. Η Προσφορά του στην Εκκλησία, το Γένος και τον Ελληνισμό. Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου (Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης 1 –*

2 Σεπτεμβρίου 2017), εκδ. Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης, 2018, 207-230 (βλ. επίσης βιβλίο 10 μελέτη 2).

49. «**Οικουμενικός διάλογος και ειρήνη: προσδιοριστικά της πορείας του Μητροπολίτη Ειρηναίου Γαλανάκη**», στο συλλογικό τόμο για το Ιωβηλαίο των 50 χρόνων από την ίδρυση της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, *Διακονία – Διάλογος – Καταλλαγή*, (επ.) Κ. Ζορμπάς, εκδ. Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης, Κολυμπάρι – Χανιά 2018, 575-504.
50. «**Ορθοδοξία και Οικουμένη στον 21ο αιώνα: η 'εκκλησιολογική πρόκληση' μετά την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Κρήτη (2016)**», στο *Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Η Ορθόδοξη Θεολογία στον 21^ο αιώνα. Πρακτικά 8^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ορθοδόξου Θεολογίας, Θεσσαλονίκη 21-25 Μαΐου 2018*, Τόμ. Α', Θεσσαλονίκη 2021, 645-670.
51. «**Έπαινος προς τον Αλέξανδρο Παπαδερó κατά την αναγόρευσή του σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης**», στον Τόμο *Πρόσωπον προς Πρόσωπον. Τελετή αναγόρευσης του Αλέξανδρου Κ. Παπαδερóυ σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (16 Μαΐου 2019)*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2019, 29-47.
52. Στ. Τσομπανίδης - Αγγ. Ζιάκα, «**Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Κρήτης (2016) και ο Διαθρησκειακός Διάλογος**», *Σύνθεσις*, [e-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 8, τεύχ. 2, Ιούνιος 2019, 167-190.
53. «**‘Η Εκκλησία δεν ζει για τον εαυτό της’**. Κίνητρα, φύση και αποτίμηση της ορθόδοξης συμμετοχής στην Οικουμενική Κίνηση», *Αντίβολα* 3 (2019) 85-107.
54. “**Liturgie nach der Liturgie’ – Der Konziliare Prozess des ÖRK aus der Sicht orthodoxer Theologie**”, *Una Sancta* 74 (2019) 206-218.
55. «**Ο ορθόδοξος φονταμενταλισμός ως πρόκληση για την οικουμενική Ορθοδοξία και την Οικουμενική Κίνηση. Παθογένεια και θεραπεία**», *Συμβολή* (Ηλεκτρονικό περιοδικό της Ιεράς Μητροπόλεως Κυρηναίας), τεύχ. 6-7 (2019) 85-100.
56. «**Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών και Διεθνής Πολιτική Σκηνή**», *Το Πολιτικό Φαινόμενο σε Μετάβαση. Προκλήσεις για τη Δημοκρατία, το Κράτος και την Κοινωνία*, (επ.) Σ. Κονιόρδος, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Διεθνών Σχέσεων Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος 2020, 845-855.
57. St. Tsompanidis - Ang. Ziaka, “**The Holy and Great Council of the Orthodox Church and Interreligious Dialogue**”, *The Ecumenical Review* 72 (2020) 483-489.

58. «'Η Εκκλησία δεν ζει για τον εαυτό της': τα μηνύματα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου ως οδοδείκτες σε περιόδους κρίσεως», στον Τόμο Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης, *Κοινωνική Κρίση και Πανδημία. Μελετώντας τα Κείμενα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου: προβληματισμοί για την κοινωνική κρίση και την πανδημία του Covid-19*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2021, 79-109.
59. «Μητροπολίτης Δαμασκηνός (Παπανδρέου): ο οραματιστής της ζωντανής Οικουμένης», στον αφιερωματικό Τόμο *Μητροπολίτης Δαμασκηνός Παπανδρέου 1936-2011*, Θέρμο 2021, 189-203.
60. “Für die Einheit aller’ - Motive, Wesen und Bewertung der orthodoxen Beteiligung an der Ökumenischen Bewegung“, *Orthodoxes Forum* 35 (2021) 179-192.
61. «Unto the Churches of Christ Everywhere: The Ecumenical Patriarchate’s 1920 Encyclical», στο *A History of the Desire for Christian Unity. Ecumenism in the Churches (19th–21st Century)*, (ed.) Luca Ferracci, Vol 1: *Dawn of Ecumenism*, Brill, Leiden/Boston 2021), 565-584.
62. “The Papal Apostolic Exhortation ‘Evangelii Gaudium’ and the Holy and Great Council of the Orthodox Church”, στο *For the Unity of the One Church of Christ*, (Eds) Archbishop Lazar Puhalo - Dr. P. Vassiliadis – Dr. N. Dimitriadis – Dr. Aik. Drosia, (CEMES 38), CEMES Publications/SYNAXIS Press, Thessaloniki, Greece/Dewdney, Canada 2022, 427-445.